

REVITALIZACIJA CRKVE SVETOG RUDOLFA SA NOVOPROJEKTOVANOM VINARIJOM U BANOŠTORU**REVITALIZATION OF THE CHURCH OF SAINT RUDOLPH AND WINERY IN BANOŠTOR**

Ivan Ostojić, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast - ARHITEKTURA

Kratka sadržaj: *U ovom radu opisan je pristup moderne arhitekture na istorijski objekat. Revitalizacija i adaptacija na postojeći objekat, sa elementima moderne arhitekture. Projektovana je nova vinarija uz Crkvu Svetog Rudolfa. Ideja je bila da se postojeći objekat ne naruši, ni u konstruktivnom ali ni u funkcionalnom smislu. Odatle je proistekla ideja za promenu namene postojećeg objekta u degustacionu salu i tako ga spojiti sa novoprojektovanom vinarijom. Osnovni koncept se zasniva na jednostavnim geometrijskim formama kao što je pravougaonik i krug, što se jasno uočava na projektu.*

Ključne reči: *Revitalizacija, adaptacija, vinarija, Crkva Svetog Rudolfa.*

Abstract— *This paper describes the approach of modern architecture to a historical building. Revitalization and adaptation of the existing building, with elements of modern architecture. A new winery was designed next to the Church of St. Rudolf. The idea was not to damage the existing building, neither constructively nor functionally. This is where the idea came from to change the purpose of the existing building into a tasting room and thus connect it with the newly designed winery. The basic concept is based on simple geometric shapes such as rectangle and circle, which is clearly visible on the project.*

Keywords: *Revitalization, adaptation, winery, Church of St. Rudolf.*

1. UVOD

„Objekat je iznad svega plastična vizija. Gradi se u betonu, kamenu, vezuje se za prostor, datu tradiciju. Gotovo bi se reklo da je to arhitektura sećanja. Izraz te arhitekture je samosvojan, ona izmiče mogućim shematskim klasifikacijama i pleni svojom autentičnom naivnošću u kojoj su osećanje i intencija ispred razloga i čvrste duhovne strukture koja modernu arhitekturu sve više prati i podstiče“

„Oživljavanje starih objekata postala je danas u svetu normalna i česta urbanistička i graditeljska praksa.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila Ivana dr Miškeljin, vanr. prof.

Građevinska tela, fizički okviri postojećih zgrada, ili celina ispunjavaju se iznutra novim događajima, novim sadržajima. Ova nova namena ne samo što štiti stare zgrade od propadanja, nego im na njihovo istorijsko značenje dodaje nova.

Oni zatim zrače nove prostorne i funkcionalne kvalitete, novi magnetizam.“

Slika 1. Crkva Svetog Rudolfa u Banoštoru

Crkva koja zadivljuje prolaznike zaslužila je da se vrati u funkciju. Odatle je proistekla ideja za baljenjem ovom temom. Crkva Svetog Rudolfa u Banoštoru je jedno istorijsko delo koju krasi istorijska priča.

2. GEOGRAFSKI KONTEKST

Banoštor se nalazi u severnom Sremu, u Vojvodini, koje pripada opštini Beočin.

Slika 2. Situacija Banoštora

Nalazi se na severnim padinama Fruške Gore, uz obalu Dunava na podunavskom putu koji spaja Petrovaradin sa Ilokom i Vukovarom.

Takođe, naselje je povezano sa bačkim naseljem Begeč, koji se nalazi na naspravnoj obali Dunava, skelom. Od Novog Sada je udaljeno 28 km.

Na mestu gde se potoci Tekeniš i Čitluk ulivaju u Dunav niklo je mesto Banoštor koje je svoje sadašnje ime dobilo po benediktinskom samostanu koji je utemeljio ban Bjeloš, (Beluš ili Belus) ugarski palatin.

3. POJAM VINARIJE

Vinarije su veliki vinarski podrumi sa industrijskom tehnologijom proizvodnje, skladištenja i distribucije vina. Vinarskim podrumom smatramo svaku prostoriju u kojoj se čuva vino.

Proizvodne vinarije su kvalitetna stona vina (originalna vina sa izraženim karakterom provenijencije i sorte) se grada iznad zemlje, ispod zemlje ili kombinovano. Vinsko suđe su cementne cisterne, čelični i plastični rezervoari. Postizanje optimalne temperature se dobija podzemnom gradnjom, ili u slučaju nadzemne gradnje – termoizolacijom, i klimatskim uređajima.

U ovakvim vinarijama se proizvode vina koja specifišu geografsko poreklo, sastav sorte u tehnološki postupak. Savremene vinarije sastoje se od prostorija za prijem grožđa, ona može biti unutar objekta ili može biti samostalan objekat (natkriven prostor) nalazi se u blizini prostorije za preradu.

Radionica mora biti dovoljno visoka i prostrana. Njena veličina mora biti tolika da zadovolji eventualni prelaz na nove tehnološke postupke bez zahtevanja većih građevinskih poduhvata. Idealna pozicije radionice je u prizemlju odakle je omogućeno nesmetano oticanje prerađenog u cisterne.

4. ADAPTACIJA U ARHITEKTURI

Možemo reći da je sva arhitektura prilagodljiva na nekom nivou jer svaku zgradu možemo pričvrstiti na neki način.

Projekt adaptacije podrazumijeva novi dizajn koji će omogućiti korištenje nove strukture na potpuno nov način.

Interes za prilagodljivost izgrađenog okruženja pojavio se šezdesetih godina dvadesetog stoljeća, jer ideja adaptacije nije novijeg datuma. Naime, tokom renesansnog perioda spomenici iz antičkog doba preobražavani su u nove svrhe.

Slika 3. Izgled crkve i vinarije u osnovi

Za vrijeme Francuske revolucije, određeni vjerski objekti su nakon konfiskacije ili prodaje pretvoreni u industrijske ili vojne objekte. Većina ovih intervencija nije imala za cilj očuvanje naslijeđa, već su izvedene iz pragmatičnih razloga. Danas adaptacija predstavlja kreativni izazov za mnoge arhitekte.

U savremenoj teoriji i praksi konzervacije prilagodljivost se smatra jednom od strategija usmjerenih na očuvanje kulturnog naslijeđa.

Slika 4. Dijagram upotrebe prostora

Slika 5. Moderni pristup u arhitekturi na postojeći objekat

Koncept adaptivne ponovne upotrebe povezan je s konzervacijom ili restauracijom, ali je vrlo različit. Restauracija uključuje vraćanje objekta u prvobitno stanje.

Općine i pojedine agencije mogu ponuditi čak i kredite i druge poticaje za očuvanje objekata, a postoje i ograničenja u pogledu propisa koji se rukovode očuvanjem karaktera objekta, a koji se mora poštovati ako je objekat zaštićen.

Slika 6. Spoj moderne i istorijske arhitekture

4. FUNKCIJA I PROSTORNA ORGANIZACIJA

Unutrašnji prostor crkve podijeljen je na tri cjeline, na čijem je središnjem dijelu pozicionirana kušaonica sa kružnom prečkom koja čini osnovni koncept građevine koja je nastala kao simulacija vinske bačve. Na mjestu nekadašnjeg oltara nalazi se vinoteka okružena regalom i centralnim prodajnim pultom. Ispod objekta se nalazi sanitarni čvor koji je povezan vertikalnom komunikacijom (lift za invalidna lica i stepenište koje takođe vodi u gornji dio gdje se nalazi vidikovac na crkveni toranj. Vani je ljetna bašta koja je u hladu puzavom koja se proteže duž čelične konstrukcije koja se proteže do sljemena i također čini krovni pokrivač u staklu.

Vinarija se nalazi iza crkve i sastoji se od ulaznog hola vinarije sa šoferšajbom, što je naglašeno izlazom iz plastične mase pravougaone kocke vinarije. Opet, krug kao osnovni koncept jasno je vidljiv u podnožju vinarije i sa stražnje strane ukopan u brdoviti teren čini proizvodni dio vinarije, dok na prednjoj strani čini lagani paviljonski vrt sa sjedećim instalacijama i chill zona. Kružna forma predstavlja i tok proizvodnje vina, koji je jasno vidljiv u podnožju. Od početka prerade grožđa do proizvodnje, odležavanja, flaširanja i skladištenja vina čine jasan kružni proces.

U blizini crkve u sklopu vinarije nalazi se prodavnica domaćih prehrambenih proizvoda.

5. MATERIJALIZACIJA

Zadržavanje ljepote starog i pristup modernoj arhitekturi daje prednost jednostavnim materijalima. Ideja je da se zadrži postojeći izgled crkve dodavanjem lake čelične konstrukcije sa ostakljenim krovom. Upotreba drveta je logična za vinariju i stoga je prirodni materijal.

Najveći izazov bio je odabir pravog materijala za fasadu vinarije bez narušavanja konteksta crkve. Vertikalno orijentisani kameni blokovi u cementnom malteru bili su pravi odgovor u kombinaciji sa elegantnim belim potezom betona kao uvođenjem modernog elementa. Materijali u enterijeru su drvo, čelik, keramika, liveni teraco podovi.

6. KONSTRUKCIJA

Konstrukcija vinarije je u potpunosti riješena kao masivni sistem armiranog betona. Zbog ukopanosti objekta bilo je potrebno osigurati krutost zida i mogućnost izrade hidroizolacije u ukopanom dijelu objekta. Zbog toga je oko armiranog zida napravljena hidroizolacija koja je dodatno zaštićena blokom debljine 10 cm.

Podrum vinarije je u potpunosti ukopan i cijeli objekat je na temeljnoj ploči debljine 50 cm, dok je prizemlje objekta zasnovano na trakastim temeljima koji prate noseću konstrukciju i osovine objekta. Unutrašnji pregradni zidovi su od gipsa radi lakšeg postavljanja instalacija.

Najveći rasponi riješeni su armirano-betonskim gredama. Struktura crkve je ostala netaknuta. Osnova objekta je nepoznata i potrebno je ispitati tehnologiju gradnje.

Ispod tornja objekta je jedina intervencija u cilju obezbjeđenja sanitarnog bloka unutar crkve, pa je pretpostavljena širina temelja, a planirano je i da ceo sanitarni blok bude od armiranog betona.

7. RASVETA

Igra senki je zanimljiva čak i od malih nogu. Igrajući se rukama stvaramo željene sjene u prostoru u zavisnosti od položaja izvora svjetlosti, stoga je vrlo važno osmisliti poziciju izvora svjetlosti za određeni prostor.

Krug je u osnovi glavni svjetlosni element za oba objekta. U centralnom dijelu crkve nalazi se šank sa drvenom konstrukcijom oko kojeg se nalaze dva kružna izvora svjetlosti. Probijanjem svjetlosti kroz drvene elemente stvara se sjena koja se reflektuje na zidovima crkve.

Iznad vinskog podruma, kao i kod centralnog stepeništa, imamo kružnu strukturu koja naglašava detalj u unutrašnjosti i time mu daje poseban značaj u prostoru.

8. ZAKLJUČAK

Danas, kada je arhitektura na našim prostorima fokusirana samo na korisnost, veoma je važno zaštititi objekte, posebno one od istorijskog značaja.

Postavlja se pitanje koji je najbolji način za takav poduhvat. Jedan od načina je "oživljavanje". Na šta se taj izraz odnosi u arhitekturi? To bi značilo da objekat dobija novi značaj, ali sa istorijskim duhom koji ostavlja novi utisak. Prenamjena zgrade, u ovom slučaju crkve od koje je ostala samo ruševina zarobljena i zarasla u korov sa velikim potencijalom i lijepim položajem u malom mjestu poput Banoštora, skrivenom od „utilitarne arhitekture“, probudila je ideju o vinarija.

Na sadašnjoj lokaciji već postoje brojni vinski podrumi, pa je to bilo logično rješenje za revitalizaciju objekta. Dodavanjem staklenog krova i vertikalne komunikacije za oživljavanje pogleda na Dunav i novoprojektovanu vinariju, unosi se moderan arhitektonski pristup postojećoj istorijskoj arhitekturi.

Ljepota detalja je glavni zadatak arhitekta u procesu projektovanja i uklapanja u postojeće. Odatle je koncept rada proizašao iz osnovnog geometrijskog oblika, kruga i pravougaonika, povezujući tako "staru" i "novu" arhitekturu.

9. LITERATURA

- [1] Ivan Ostojić. Estetička funkcija u arhitekturi (Seminarski rad), posećeno oktobra 2022. godine
- [2] Ranko Radović. Živi Prostor – nezavisno izdanje br. 24. Beograd, Srbija; 1979. Godine - str. 30, 32, 47, 48
- [3] "Wikipedia" i "Arch daily", posećeno oktobra 2022. godine

Kratka biografija:

Ivan Ostojić rođen je u Brčkom, 1992. god. Master rad odbranila je 2022. godine na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitektura – Dizajn enterijera